

Бюджетування податків і зборів дозволяє завчасно визначити суму, необхідну до сплати для розрахунку з бюджетом. Таким чином можна спрогнозувати майбутні витрати й почати пошук додаткових джерел фінансування з метою підтримання фінансової стабільності підприємства. При цьому бюджетування дозволяє розробити календар, в якому прописано суми та граничні строки сплати податків для уникнення утворення податкової заборгованості.

До того ж фактичні показники щодо податків і зборів у звітному періоді можна порівняти з прогнозованими. Це дозволить виявити негативну дію зовнішніх та внутрішніх факторів на величину податкових платежів та мінімізувати їх вплив [2]. При цьому, проаналізувавши зовнішні фактори впливу (наприклад, зміни податкового законодавства), підприємство має змогу скоригувати власну податкову політику з метою мінімізації майбутніх податкових платежів, а також врахувати зміни при бюджетуванні податків і зборів у наступному періоді.

Список використаних джерел: 1. Податкове бюджетування на підприємстві. *Навчальний сайт ХНАДУ*. URL: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjGrKjwXv7zAhXv-SoKHUpfB6wQFnoECAQQA&url=https%3A%2F%2Fdl.khadi.kharkov.ua%2Fmod%2Fresource%2Fview.php%3Fid%3D39088&usq=AOvVaw0RvmJbDY86z868zSGfFsc4> 2. Податковий менеджмент: підручник / Ю.Б. Іванов, А. І. Крисоватий, А. Я. Кізіма, В. В. Карпова. Київ: Знання, 2008. 525 с. 3. Шпомер Т. О., Куриця А. В. Особливості організації податкового бюджетування на підприємстві. *Інновації в обліково-аналітичному забезпеченні та управлінні фінансово-економічною безпекою в умовах дііджиталізації*: IX Міжнародна науково-практична конференція (12–13 листопада 2020 р., м. Харків). Харків, 2020. С. 217-221.

УДК 658

Р. А. Дубовик, здобувач вищої освіти гр. ФАМ-191

Науковий керівник: **О. Ю. Акименко**, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ ЗА КЛАСИКАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ

Ключові слова: податкова політика, принципи, система оподаткування, податки.

Створення в країні ефективної податкової системи є однією з найважливіших цілей державної податкової політики, адже від утилітарного вираження державної політики в сфері оподаткування залежить адаптація потреб та перспектив держави і громадян-платників податків, створення оптимального балансу між публічними та приватними інтересами у сфері податкових відносин.

Саме за рахунок сформованих принципів податкової системи, на яких вона ґрунтується та які виступають системоутворюючими чинниками при побудові податкової системи, можливо вирішити широке коло проблем практичного, державно-управлінського та науково-теоретичного характеру.

В основі принципів більшості сучасних податкових систем світу лежать критерії ефективності оподаткування, вироблені теорією податків за багатовікову історію свого розвитку. Саме Адам Сміт, А. Ватер, Томас Мальтус, Давид Рікардо, Джордж Мілль, Жан-Батіст Сеєм, Джон Стюарт Міл та інші вклали вагомий внесок у створення основних правил податкової політики.

Класик політичної економії, засновник теорії виробництва та розподілу А. Сміт подарував світові велику кількість наукових праць, серед яких фундаментальна робота – «Дослідження про природу та причини багатства народів», що принесла із собою той самий стержень оподаткування, з якого розпочалися дослідження та визнання основних принципів в економічній діяльності. Саме пропорційність оподаткування, справедливість, визначеність та зручність стали тими ґрунтовними принципами оподаткування, які сформульовані ще А. Смітом та покладені в основу сучасної податкової системи.

За ствердженням А. Сміта, громадяни повинні здійснювати платежі на користь держави пропорційно своєму доходу. Податок, його розмір, строк сплати, спосіб платежу повинні бути чітко визначеними і зрозумілими для платника. Автор зазначав, що податок необхідно

стягувати тоді, коли його найзручніше сплачувати. Справедливість податку стосується того, як його розмір відбивається на матеріальному становищі платників, оскільки податок повинен становити необтяжливу частку доходу громадян [3].

Не менш важливою науковою працею А. Сміта є його п'ята книга «Про витрати государя чи держави», в якій наведено різні способи збирання податків та використання доходів. Сутністю цієї книги є необхідність доведення думки про стягування податків не з одного класу, як пропонували фізіократи, а з усіх однаково – для стабільності та рівноправ'я. Доцільно навести основні чотири правила А. Сміта з цієї книги:

- принцип справедливості – відповідає за сплату податку, встановленого за правилами справедливості;
- принцип зручного оподаткування - полягає в необхідності сплати податку в такий спосіб та час, який є найменш обтяжливим для платників;
- принцип визначеності оподаткування - полягає в тому, що податок, який буде сплачуватися має бути заздалегідь визначеним для сплати, а не змінюватися довільно;
- принцип економії - зазначає, що сплачувати податки має кожний громадянин відповідно до свого рівня доходу [5-7].

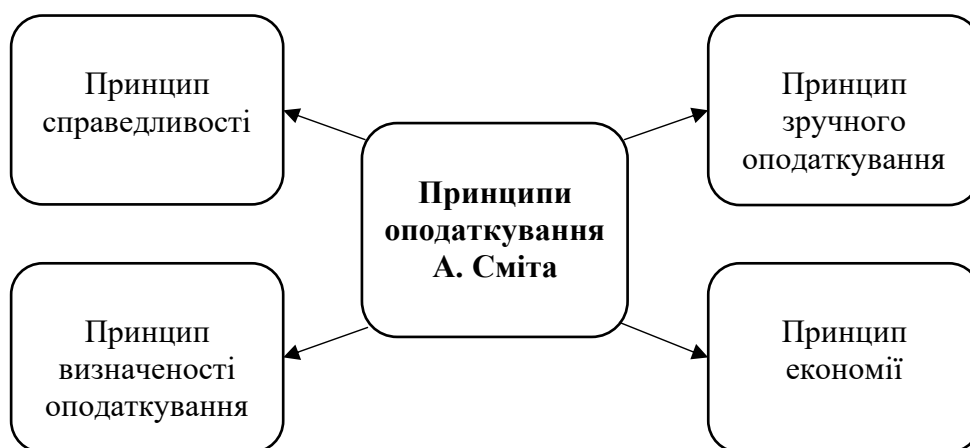

Рис. 1. Принципи оподаткування за теорією А. Сміта

Принципи А. Сміта були доповнені німецьким дослідником-економістом А. Ватером та згруповані за чотирма ознаками:

- фінансові принципи оподаткування - достатність обкладання податками; здатність адаптуватися до державних потреб;
- народногосподарські принципи - правильний вибір об'єкта оподаткування; вірна комбінація різних податків;
- етичні принципи – всезагальність оподаткування; рівномірність;
- принципи податкового управління – визначеність; зручність сплати податку; максимальне зменшення витрат на стягнення податків [2; 6].

Отже, досліджуючи напрацювання класиків економічної думки, дістали висновку, що вони працювали на майбутнє, тобто інвестували у майбутню податкову систему. Результат їхніх заслуг можемо бачити навіть сьогодні, адже всі ці принципи відіграють важливу роль у формуванні податкової політики та державному регулюванні.

Серед інструментів державного регулювання чи не найважливішу роль відіграє виважена податкова політика, яка має специфічну сутність, власні їй стратегічні, тактичні цілі, методи, завдання, виокремлені види та принципи формування. Податкову політику розглядають як систему дій та заходів держави з метою розвитку національної економіки з урахуванням впливу світових тенденцій і внутрішньої кон'юнктури, яка втілюється через механізм оподаткування [6].

За своїм значенням державна податкова політика – це діяльність держави у сфері встановлення, правового регламентування та організації справляння податків і податкових платежів у централізовані фонди грошових ресурсів держави [1]. Саме Міністерство фінансів

України здійснює забезпечення формування та реалізації єдиної державної податкової політики, державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску [1].

Як ми знаємо, час не стоїть на місці й усі сфери розвиваються, в тому числі й ця система. Пройшовши багатогранний шлях свого формування, податкова політика на сьогодні не є до кінця сформованою та потребує адаптації та гнучкості.

Простими слова, податкова система повинна випереджати зміни та проблемні обставини та ґрунтуватися на наступних принципах:

- принцип визначеності – пов'язаний із визначеністю та змістовністю діючої податкової політики та обов'язковою силою для органів виконавчої влади;
- принцип оцінки – формування податкової політики на основі аналізу всіх можливих результатів та якомога точної їх кількісної оцінки з урахуванням як позитивних, так і негативних ефектів присутніх при податкових інноваціях;
- принцип єдності стратегії і тактики – передбачення вироблення доктрини, розробки стратегії та її реалізації, що в свою чергу має передбачати розробку тактики, яка не повинна суперечити стратегії, а разом вони не повинні перешкоджати податковій політиці;
- принцип політичної відповідальності – виконання ролі опитування громадян та з'ясування вірності та доцільності розвитку податкової політики шляхом оцінки їхніх результатів [3].

Але важливо пам'ятати, що науково обґрунтовані принципи податкової політики не лише мають встановлюватися та законодавчо закріплюватися, але й виконуватися.

Отже, основоположною задачею всіх дослідників є досягнення оптимального рівня оподаткування у різних секторах економіки та створення ідеальної податкової системи, здатної забезпечити економічне піднесення держави.

Подальші наукові розвідки будуть стосуватися аналізу податкових реформ та змін, які відбувалися в країні з часів встановлення незалежності та до сьогодні.

Список використаних джерел: 1. Податкова політика-Міністерство Фінансів України. веб-сайт. URL: <https://mof.gov.ua/uk/tax-policy>. 2. Основні принципи формування податкової політики держави та побудови податкової системи. веб-сайт. URL: <https://library.if.ua/book/24/1740.html>. 3. Організаційно-правові принципи реалізації механізмів державної податкової політики. веб-сайт. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/9_2018/105.pdf. 4. Коляда Т. А., Ковалюк А. В. Сутність та значення податкових інструментів у забезпеченні стабілізації національної економіки. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/3829/1/4035_IR.pdf. 5. Принципи А. Сміта які пропонував покласти в основу системи оподаткування. URL: https://pidru4niki.com/1894010637804/politekonomiya/printsipi_smit_proponuvav_poklasti_osnovu_sistemi_opodatkuвання. 6. Податкова система: навчальний посібник / Баранова В. Г. та ін.; за ред. В. Г. Баранової. Одеса: ВМВ, 2014. 344 с. URL: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/09/Podatkovaya-systema.pdf>. 7. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / пер. с англ. В. С. Афанасьев. Москва: Эксмо, 2007. 957 с.

УДК 658

А. П. Буряк, здобувачка вищої освіти

Науковий керівник: **О. Ю. Акименко**, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

АДАПТАЦІЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ДІЯЛЬНОСТІ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ ДО ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРАКТИКИ

З кожним роком дедалі актуальнішим стає питання щодо вдосконалення роботи податкових органів у сфері податкового контролю, особливо в умовах цифровізації (діджиталізації) економіки, яка стає пріоритетом розвитку більшості цивілізованих країн. Сінгапур, Велика Британія, Нова Зеландія, ОАЕ, Естонія, Японія, Ізраїль – країни-лідери з